

Emoties

Groep 3

de Rode Draad
lezen op de basisschool

Haarlemmermeer

INHOUD

1	Suggesties bij de boeken	2
1.1	Vorbereiding.....	2
2	Ridder Florian	3
2.1	Introductie van de vertelling	3
2.2	Verwerkingssuggesties	4
3	Bang mannetje	5
3.1	Introductie van de vertelling	5
3.2	Verwerkingssuggesties	6
4	Kikker is bang.....	8
4.1	Introductie van de vertelling	8
4.2	Verwerkingssuggesties	9
5	Bijlage	10
5.1	Kleurplaat Ridder Florian.....	10
5.2	Kleurplaat Bang Mannetje.....	11
5.3	Picto's groot.....	12
5.4	Picto's klein.....	16

Versie augustus 2017

1 SUGGESTIES BIJ DE BOEKEN

In dit hoofdstuk krijgt u concrete suggesties voor de introductie, de vertelling en de verwerking van prentenboeken van de vertelplaten:

- **Ridder Florian** van Marjet Huiberts en Philip Hopman
- **Bang Mannetje** van Mathilde Stein en Mies van Hout
- **Kikker is bang** van Max Velthuijs

1.1 Voorbereiding

U maakt de leerlingen nieuwsgierig naar het verhaal in de kast, alsof dat ook voor u nog een verrassing is. 'Ik heb zin in een spannend verhaal, iets over ridders, draken of iets dergelijks'. Of u begint met een gesprekje over emoties. Ook kunt u een centraal voorwerp uit het verhaal gebruiken ter introductie: bijvoorbeeld bang zijn (en het overwinnen van je angsten).

Vertellen

Lees het verhaal voor u het gaat vertellen zelf goed door. Zodat u het in uw eigen woorden na kunt vertellen.

Lees het verhaal voor en geef extra aandacht aan de structuur van het verhaal.

U gebruikt daarvoor de drie onderdelen van de verhaallijn:

- Wat is het begin van het verhaal?
- Wat gebeurt er allemaal?
- Hoe loopt het af?

Verwerking

Het verhaal kan na herhaaldelijk voorlezen op diverse manieren tot leven komen waardoor het plezier in het verhaal en de verwerking extra worden versterkt. Door spelenderwijs bezig te zijn met emoties en het oplossen van de verschillende problemen ontstaat er een extra impuls voor de woordenschat- en taalverwerving.

Internet

Op internet zijn nog veel meer leuke suggesties bij *ridders* te vinden.

Kijk eens op:

- <http://ingridheersink.yurls.net>
- www.marijeandringa.yurls.net
- www.jufjanneke.nl

Prentenboeken en lessuggesties voor ideeën bij het Bang mannetje

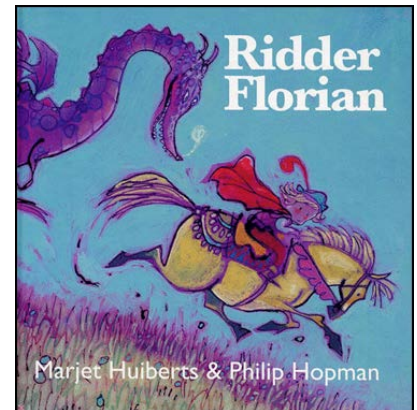
thema: bang zijn (maar je angst overwinnen)

- <http://www.miesvanhout.nl/>
- www.prentenboek.vangorcum.nl

2 RIDDER FLORIAN

In dit hoofdstuk vindt u concrete suggesties voor de introductie, de vertelling en de verwerking van het prentenboek **Ridder Florian**. Het boek bevat zes verschillende verhalen over Ridder Florian de Bange.

Ridder Florian is niet echt een held. Hij is bang voor draken, rovers, toverheksen, grote heren, stoere ridders en jonkvrouwen... voor iedereen eigenlijk. Maar gelukkig is niet iedereen zo eng als Florian denkt.

2.1 Introductie van de vertelling

De verhalen zijn op rijm geschreven. Ze kunnen onafhankelijk van elkaar gelezen worden. Elk verhaal is een afgerond geheel. U kunt ervoor kiezen alle verhalen achter elkaar te vertellen of steeds maar één verhaal tegelijk.

Introductie

U kunt het verhaal introduceren door te vertellen dat het verhaal over 'bang zijn' gaat. Laat ieder kind iets noemen waar hij bang voor is. Dit woord wordt op een briefje geschreven. De briefjes worden verzameld. Doe er een briefje bij met 'rovers' in een opvallend handschrift, bijvoorbeeld middeleeuws aandoend handschrift of bibberige bange letters. Lees een aantal woorden voor en als laatste 'rovers'. Laat het briefje zien en vraag u af van wie dat briefje is. Is het briefje misschien afkomstig van een ridder, ene ridder Florian de Bange.

Praten over/ingaan op het verhaal

Lees het verhaal voor en geef deze keer extra aandacht aan de structuur van het verhaal. U gebruikt daarvoor de drie onderdelen van de verhaallijn:

- Wat is het begin van het verhaal?
 - Wie is Ridder Florian?
- Wat gebeurt er allemaal?
 - Wie komt hij allemaal tegen?
- Hoe loopt het af?
 - Lopen de verhalen allemaal goed af?

2.2 Verwerkingssuggesties

De wereld van Florian nabouwen

Verdeel de klas in groepjes. Ieder groepje gaat een woning maken van de in het boek voorkomende figuren. Laat een groepje kinderen met blokken en/of Playmobil een ridderkasteel maken. Laat er ridders en jonkvrouwen bijzetten. Andere groepjes maken: een hol met een draak, het huis van de heks, een rovershol met rovers. Zet de bouwsels op tafels en ga er omheen zitten. Praat over de bouwsels en de bewoners. Wie zijn er stoer? Hoe loop je als je stoer bent? Hoe kijk je? Voor wie in deze huizen moet je bang zijn? Zijn ridders wel eens bang? Kunnen jonkvrouwen ook stoer zijn? Wie is wel eens een draak tegengekomen? Of een heks? Of een rover? Hoe zien ze eruit? Hoe gedragen ze zich? Waar zijn ze goed in? Bestaan deze wezens echt?

Zingen

Stel een roverskoor samen en zing op de wijs van *'Ik ben niet bang voor de boze wolf'*:

Ik ben niet bang voor ruwe rovers
Ik ben niet bang, ik ben niet bang
Ik ben niet bang voor ruwe rovers
Ik ben niet bang

Naarmate u meerdere verhalen hebt verteld vult u het aan met coupletten over enge draken, valse heksen, enz.

Laat de kinderen zelf onderwerpen bedenken.

Namen verzinnen

Sommige mensen hebben een bijnaam. Die naam zegt iets over die mensen, zoals Florian de Bange, Heer de Lange, Boze Bor. Waarom heten ze zo? Er zijn meer voorbeelden van bijnamen of namen die informatie geven. Noem ze op en vraag aan de kinderen waarom ze zo genoemd worden of waarom ze zichzelf zo noemen.

Voorbeelden; David de Kabouter, Sinbad de Zeeman, Dikkie Dik. Laat ieder kind voor het kind dat rechts van hem zit een leuke bijnaam verzinnen. Waarom is voor die naam gekozen? Probeer ook eens samen figuren op te noemen die in plaats van een gewone naam een verzonnen naam hebben die net zoals een bijnaam echt bij hen past. Voorbeelden: Doornroosje, Zwarte Piet, Knabbel en Babbel, Sneeuwvitje.

Kleurplaat

In de bijlage is een kleurplaat van Ridder Florian opgenomen.

3 BANG MANNETJE

Bang Mannetje is bang voor alles: bang om iets te zeggen als er iemand voordringt bij de bakker, bang om de straat op te gaan in zijn lievelingsbroek, bang voor spoken onder zijn bed.

Daarom gaat hij op zoek naar hulp. In de gouden gids vindt hij de Toverboom. Om bij de Toverboom te komen moet hij wel eerst door het Wilde Woeste Woud, vol wilde woeste wezens. 'Ze doen je niets, dus je hoeft niet bang te zijn' had de Toverboom door de telefoon gezegd....

Hij doet wel een stapje achteruit voor de allerverschrikkelijkste draak, maar die wijst hem inderdaad vriendelijk de weg. De enorme harige spin doet uiteindelijk ook niets en vraagt hem aan de Toverboom door te geven dat zijn sjaal bijna af is. De heks geeft hem zelfs een pompoen mee voor de soep!

Eenmaal bij de Toverboom aangekomen vraagt die hem: Waar wilde jij eigenlijk hulp voor hebben? 'Ik wil geen Bang Mannetje meer zijn' zegt Bang Mannetje zachtjes. 'Dat is dan bij deze gebeurd! Je bent een 'Best-Wel-Dapper-Mannetje' geworden' zegt de Toverboom. 'Goedemiddag!'

Blij stapt Bang Mannetje weer naar huis. Daar trekt hij zijn lievelingsbroek aan en gaat naar de bakker. 'Sorry, maar ik was eerst' zegt hij tegen de mevrouw die wil voordringen en hij besteld twee taartjes – één voor zichzelf en één voor het spook onder zijn bed.

3.1 Introductie van de vertelling

Voordat u het verhaal gaat vertellen, kunt u het verhaal introduceren. Laat een collega van u met de telefoon de klas in komen. U neemt de telefoon aan. Aan de lijn is Bang Mannetje, die is op zoek is naar de Toverboom.

U vraagt 'waarom bent u op zoek naar de Toverboom meneer?' 'Omdat hij me kan helpen minder bang te zijn' zegt Bang Mannetje. Door de telefoon op de speaker te zetten kunnen alle leerlingen met u mee luisteren. (iemand moet dan wel bereid zijn dit toneelstukje met u op te voeren, een collega misschien. Anders zet u de telefoon niet op de speaker.)

Als u heeft opgehangen kunt aan de leerlingen vragen of zij een idee hebben waar Bang Mannetje zo bang voor is.

Vertel het verhaal van Bang Mannetje. Stop met vertellen bij de skeletten. Lees het einde van het verhaal voor zonder dat de leerlingen de Toverboom zien. Praat met de leerlingen over de Toverboom. Hoe zou die eruit kunnen zien. Een gewone boom? Of heel speciaal? Laat de leerlingen zelf een tekening maken van de Toverboom.

Vergelijk de tekeningen van de leerlingen met de plaat uit het boek. Wat zijn de verschillen en de overeenkomsten? Welke dingen horen er eigenlijk bij mensen?

Praten over/ingaan op het verhaal

Lees het verhaal nogmaals voor en geef deze keer extra aandacht aan de structuur van het verhaal. U gebruikt daarvoor de drie onderdelen van de verhaallijn:

- Wat is het begin van het verhaal?
 - Wat gebeurt er bij de baker
- Wat gebeurt er allemaal?
 - Waar komt Bang allemaal langs op weg naar de Toverboom?
- Hoe loopt het af?
 - Waaraan kan je zien dat Bang Mannetje niet bang meer is?

3.2 Verwerkingssuggesties

Drama

Benodigdheden: in de bijlage bijgeleverde picto's

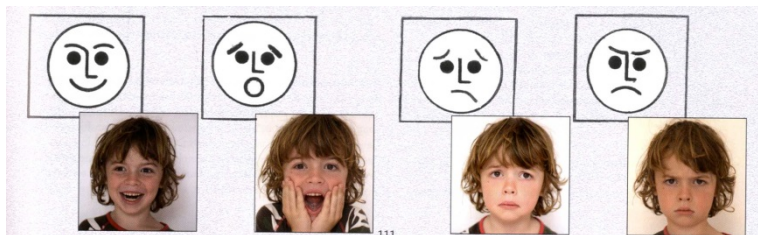
De leerlingen zitten in een kring. Bespreek met de leerlingen de verschillende gevoelens die ze kennen. Laat ze er 'gezichten' bij trekken. Hoe kijk je als je boos bent? Hoe staan dan je wenkbrauwen? Wat doet je mond?

Bespreek alle emoties en laat de leerlingen de bijbehorende gezichtsuitdrukkingen nadoen. Bekijk met de leerlingen de meegeleverde picto's, welke gevoelens horen erbij (blij, bang, verdrietig, boos).

Maak eventueel foto's van de gezichtsuitdrukkingen van de leerlingen. Print ze uit en hang ze in de klas om er met elkaar over te praten.

Bekijk vervolgens de verschillende afbeeldingen van Bang Mannetje: hoe kijkt hij?

Soms zie je hem breed lachen (aan het eind bijvoorbeeld), soms kijkt hij nogal benauwd (Bang Mannetje dat ondersteboven voor de spin hangt).

Zelf een kamishibai verhaal maken

Benodigdheden: teken of schilder materiaal

De leerlingen weten nu veel over emoties en verhalen, ze kunnen nu hun eigen verhaal bedenken en tekenen en schilderen. Eerst moet er natuurlijk een verhaal bedacht worden.

In het verhaal van Bang Mannetje voelt de hoofdpersoon zich eerst bang, bang voor alles. Maar aan het einde blijkt dat veel meer durft dan hij gedacht had.

Nadat de Toverboom tegen hem gezegd heeft dat hij een 'best wel dapper mannetje' is durft hij bij thuiskomst ook dingen te doen waar hij eerst bang voor was.

- Vraag de leerlingen wat er nog nodig is om de ervaring uit te bouwen tot een echt verhaal. Bespreek met de leerlingen dat het verhaal in ieder geval een duidelijk begin, een spannende gebeurtenis en een duidelijk eind moet hebben
- Spreek met de leerlingen af welke elementen uit het verhaal moeten worden getekend
- Beslis welke leerlingen wat gaan tekenen
- Maak afspraken over de uiterlijke kenmerken van de personages en hun omgeving, zodat deze door het hele verhaal heen herkenbaar blijven

Om ervoor te zorgen dat de platen in de kamishibai passen, laat u de leerlingen tekenen op A3-formaat. Eventueel kunnen de tekeningen worden gelamineerd. Als de tekeningen klaar zijn, kunt u het verhaal samen met de leerlingen aan de hand van de platen vertellen. Stimuleer de tekenaars daarbij hun eigen details in te brengen.

Als een doorlopend verhaal nog te moeilijk is, laat de leerlingen dan een tekening maken van een emotie en dit met het vertelkastje vertellen aan de groep.

Eigen verhaal vertellen met de kamishibai

Benodigdheden:

- Kamishibai
- Zelf gemaakte vertelplaten

Als u met uw leerlingen zelf een verhaal voor de kamishibai gemaakt hebt willen de leerlingen dit waarschijnlijk ook graag zelf laten zien en vertellen aan een publiek.

U kunt kiezen uit verschillende mogelijkheden. Het verhaal kan verteld worden in andere groepen, bijvoorbeeld in de kleutergroepen of juist (heel spannend) bij een hogere groep. U kunt de ouders uitnodigen of de leerlingen het verhaal laten vertellen tijdens een weeksluiting, open podium of iets dergelijks.

Oefen het vertellen eerst in de eigen groep. Laat één kind verteller zijn, een ander kind wisselt de platen. Laat de groep kiezen wie voor het publiek mag optreden. Om meer leerlingen aan de beurt te laten komen kunt u halverwege de rollen omdraaien.

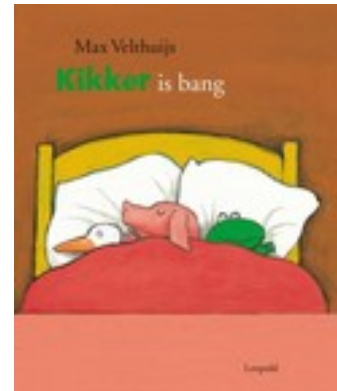
Kleurplaat

In de bijlage is een kleurplaat van Bang Mannetje opgenomen.

4 KIKKER IS BANG

Kikker hoort 's nachts vreemde geluiden en rent doodsbang naar Eend. Samen kruipen ze in bed, maar ook daar denken ze spoken en enge monsters te horen, dus op naar Varkentje. Uiteindelijk vallen ze daar gedrieën in diens bed in slaap. Als Haas de volgende ochtend Kikker niet thuis treft, rent hij angstig naar Eend. Ook daar staat de deur open maar is Eend nergens te bekennen. Als op zijn harde kloppen op de deur van Varkentje aanvankelijk ook niemand reageert, wordt Haas op zijn beurt bang...

De auteur/illustrator weet ook in dit prentenboek feilloos een gemoedstoestand weer te geven in tekst (geen woord te veel) en goed getroffen beeld, in de bekende omkaderde 'schilderijtjes' in warme kleuren.

4.1 Introductie van de vertelling

Zorg ervoor dat u de tekst bij de platen uit het boek goed kent, maar volg de tekst niet letterlijk. Vertellen is namelijk iets anders dan voorlezen. Nu u de tekst niet voor u heeft, kunt u het verhaal in uw eigen woorden vertellen. Uw persoonlijke associaties neemt u hierin mee. Door het verhaal uw eigen kleur te geven, prikkelt u ook het voorstellingsvermogen van de kinderen.

Praten over/ingaan op het verhaal

Lees het verhaal voor en geef deze keer extra aandacht aan de structuur van het verhaal. U gebruikt daarvoor de drie onderdelen van de verhaallijn:

- Wat is het begin van het verhaal?
 - Waar is kikker aan het begin van het verhaal?
- Wat gebeurt er allemaal?
 - Naar wie gaat Kikker allemaal?
- Hoe loopt het af?
 - Waar vindt Haas Kikker uiteindelijk?

4.2 Verwerkingssuggesties

Geluiden in het donker

Kikker hoort in het donker allerlei vreemde geluiden. Zou er iemand onder zijn bed liggen? Praat met de kinderen naar aanleiding van dit verhaalgegeven over de geluiden die zij zelf 's nachts horen als ze in bed liggen. Waarschijnlijk horen niet alle kinderen dezelfde geluiden. Wat je hoort, hangt af van het huis waarin je woont, je medebewoners en de directe omgeving waarin het huis staat. Herkennen de kinderen de geluiden die ze horen? Probeer anders samen te achterhalen wat de bron van het geluid zou kunnen zijn. Vraag de kinderen ook of ze wel eens bang worden door de geluiden die ze horen. Hoe komt dat? Geluiden blijken vaak vooral eng te zijn, als je niet weet waar ze vandaan komen. Je gaat je dan van alles in je hoofd halen.

Luisterspelletjes

Dat je 's nachts vaak van alles hoort, komt doordat je dan zelf heel stil bent. Alle geluiden in huis en op straat vallen je dan ineens op.

Neem met de kinderen de proef op de som en laat ze een paar minuten héél stil zijn en goed luisteren naar alle geluiden binnen en buiten het lokaal. Eventueel met de ogen dicht om het gehoor scherper te maken. Bespreek samen met de kinderen welke geluiden ze allemaal gehoord hebben en waar die geluiden vandaan kwamen (bijvoorbeeld het tikken van de verwarming, het tikken van de klok, de wind, spelende of kletsende kinderen, een auto die voorbijkomt, enzovoorts).

Na deze opwarmer wordt het lokaal verduisterd en maakt u enkele geluiden waarvan de kinderen de bron moeten raden. Zorg dat de kinderen niet kunnen zien hoe u de geluiden maakt. Voorbeelden van geluiden die u kunt maken zijn:

- rammelen met een sleutelbos
- het kreukelen van papier
- water in een bakje gieten
- met je voeten over de grond schuifelen
- blazen in een lege fles

Hebben de kinderen de geluiden herkend?

Inventariseer steeds de oplossingen en laat vervolgens zien wie het goed heeft gehoord. Waarschijnlijk vonden de kinderen de geluiden niet eng: ze wisten immers dat u die geluiden maakte. Maar wat als ze dezelfde geluiden 's nachts in bed hadden gehoord? Misschien doet het geschuifel denken aan een monster dat naderbij sluipt en lijkt het blazen in een lege fles op de stem van een geest.

Als afsluiting bedenkt u met de kinderen zo veel mogelijk enge geluiden. Deze geluiden kunnen worden gemaakt met de stem, met handen en voeten of met bepaalde attributen (door in een emmer te praten, klinkt je stem bijvoorbeeld eng hol).

Na een algemene inventarisatieronde bekijkt u met de kinderen de volgende platen uit het verhaal *Kikker is bang*: Kikker alleen, kikker met vriendjes in bed en de platen van het bos. Welke geluiden passen hier het best bij? Als u het verhaal nu nog eens vertelt, kunnen de kinderen de passende geluiden erbij maken.

Kleurplaat

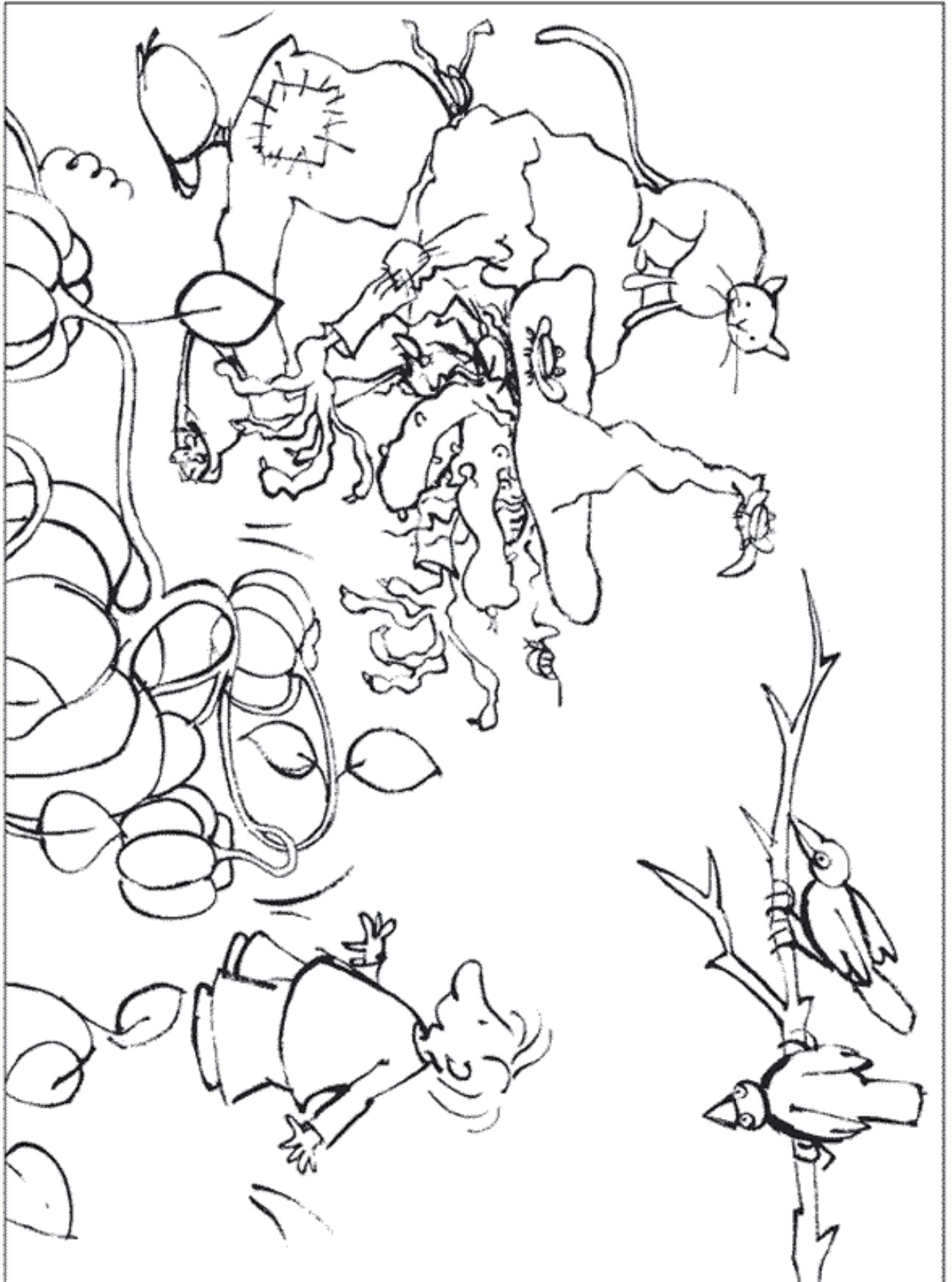
Diverse kleurplaten kunt u downloaden van internet. Bijvoorbeeld bij www.jufjanneke.nl of uitgeverij Leopold: <http://www.dewereldvankikker.nl/spellen/kleurplaten/index.html>

5 BIJLAGE

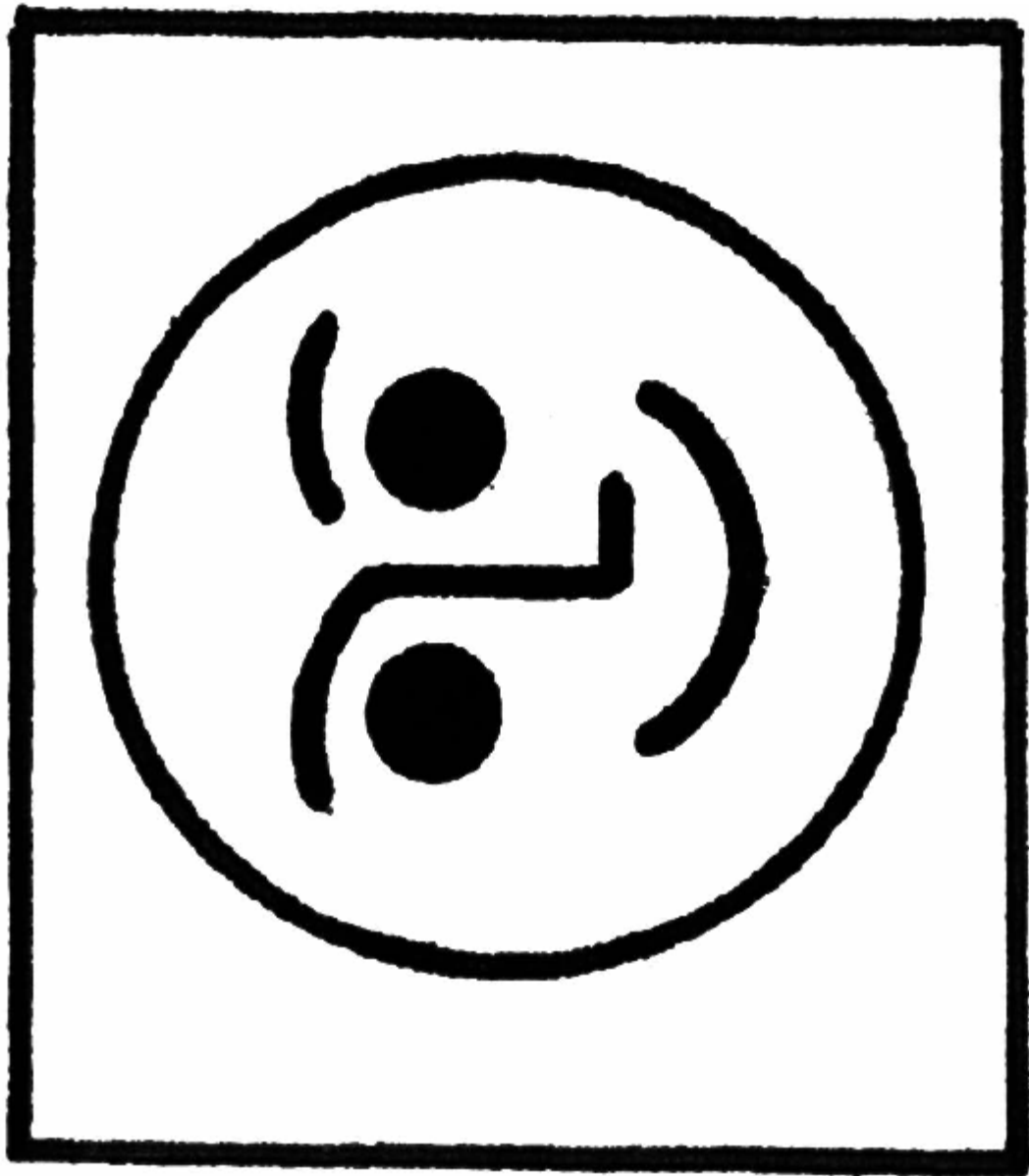
5.1 Kleurplaat Ridder Florian

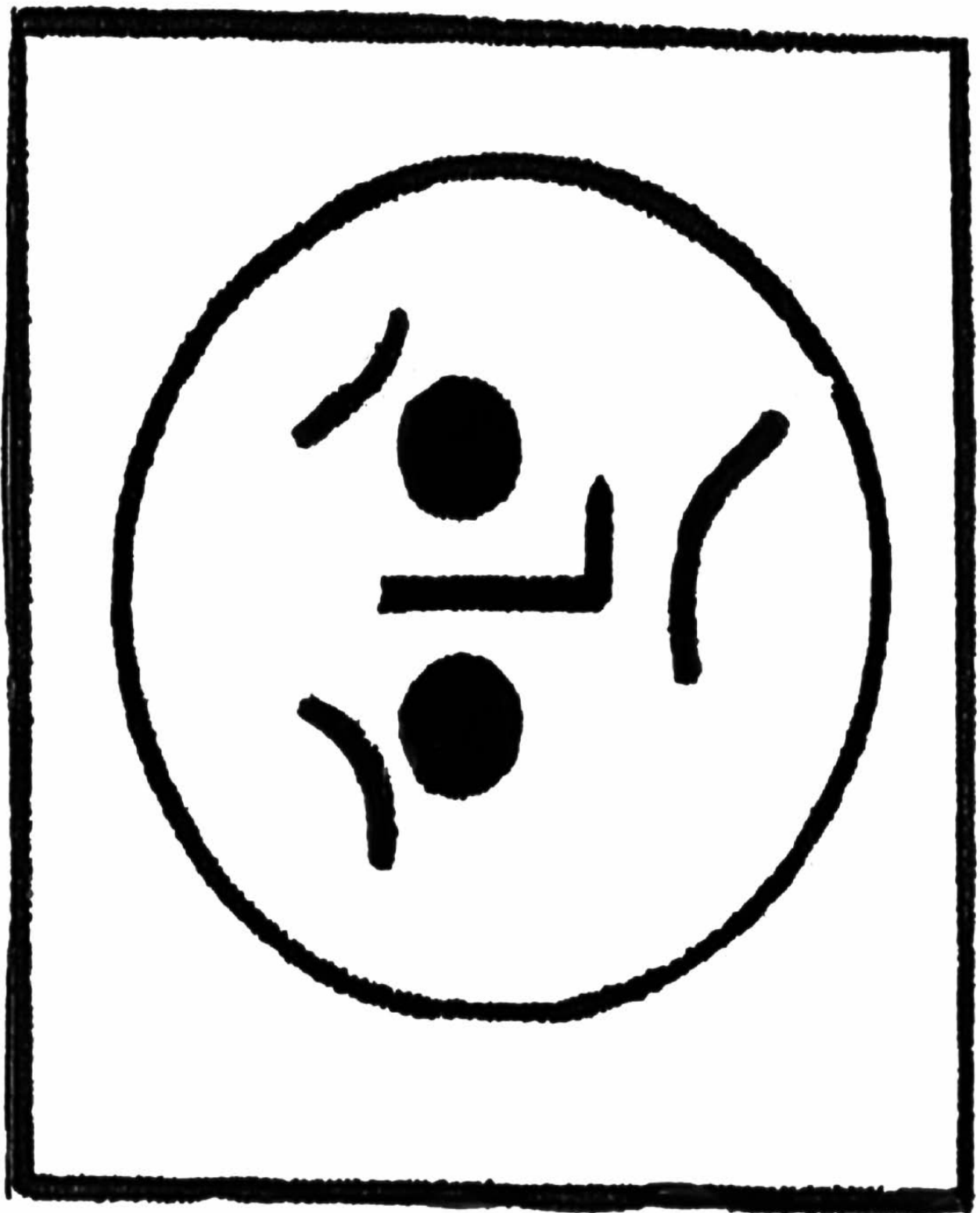

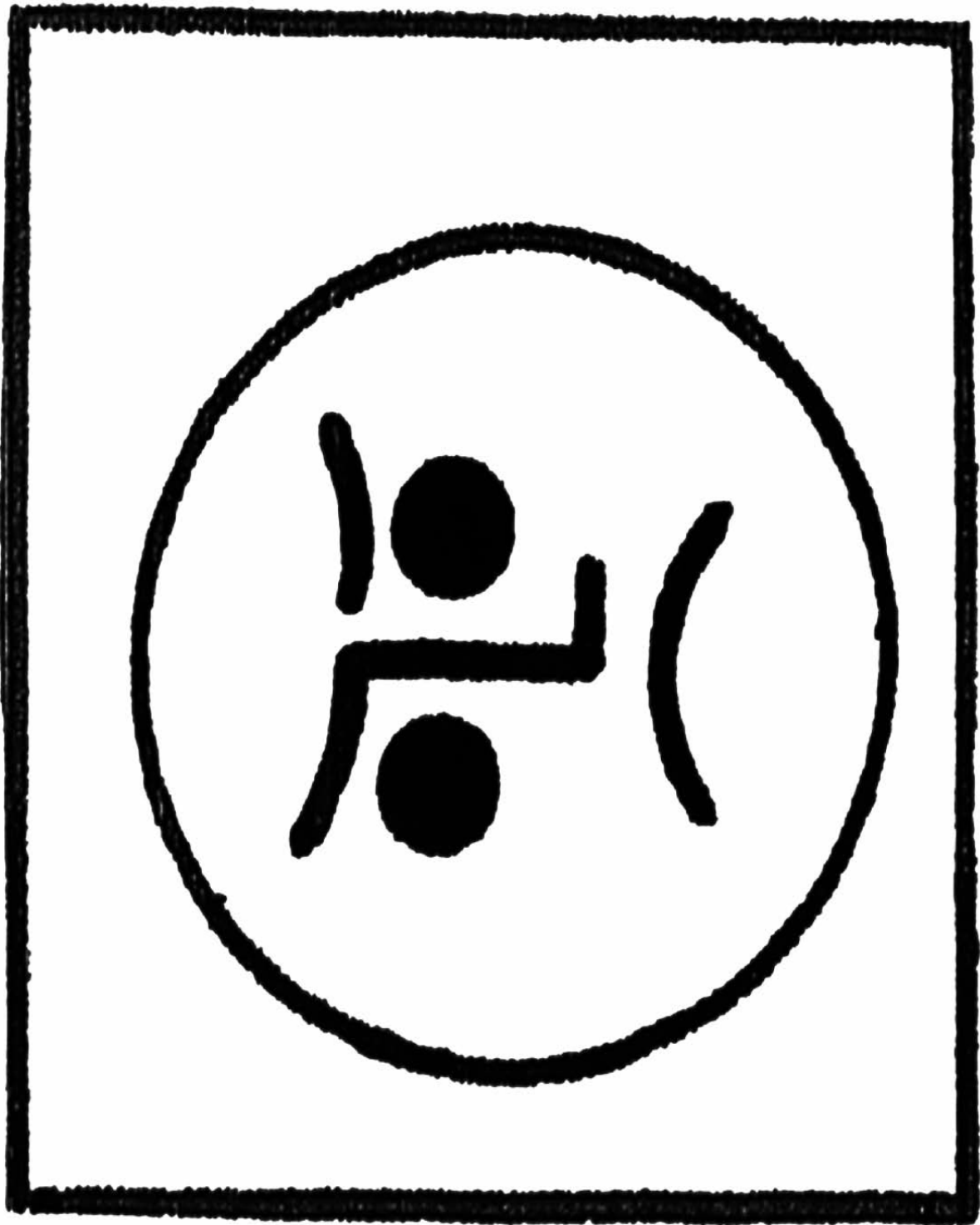
5.2 Kleurplaat Bang Mannetje

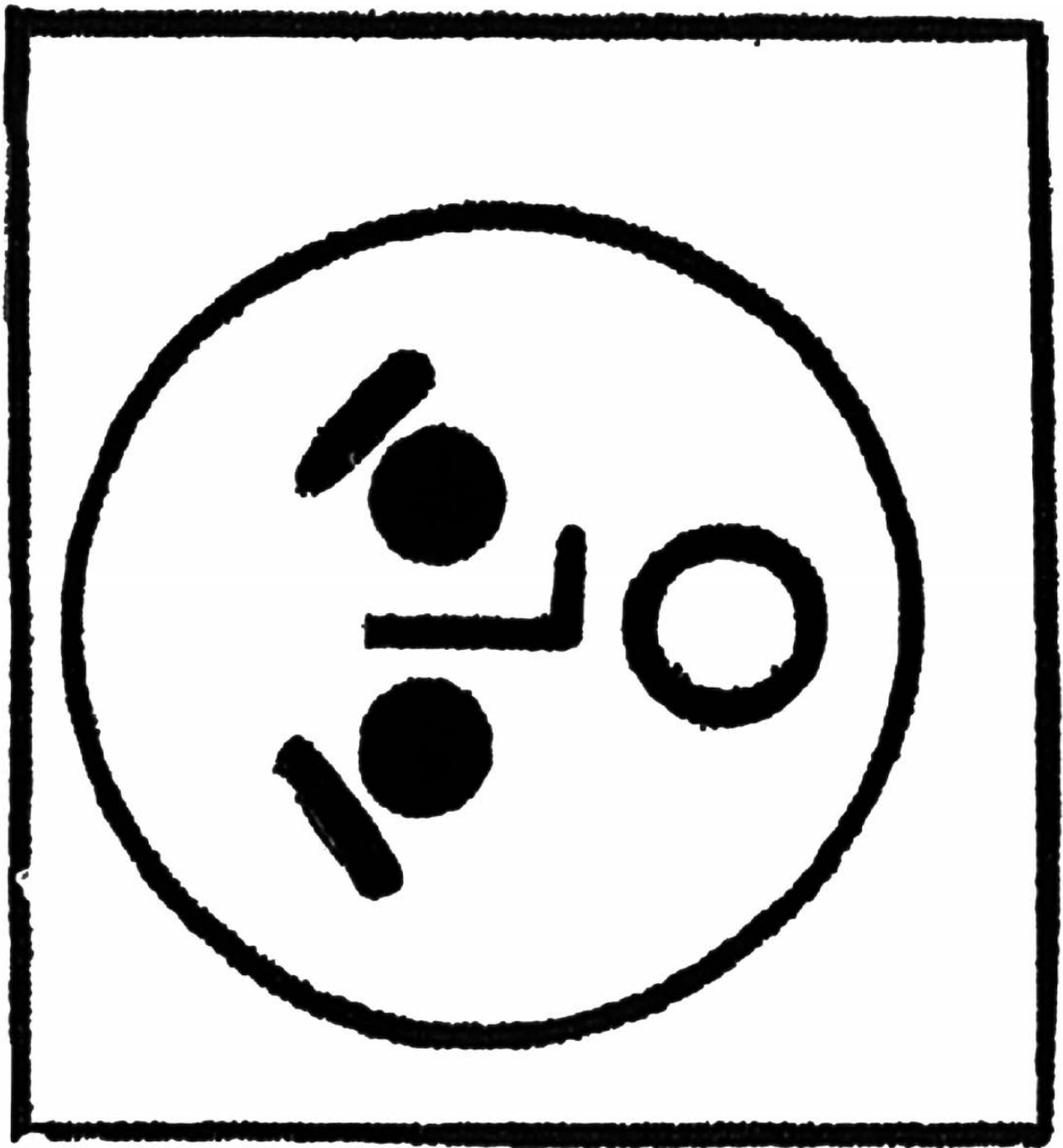

5.3 Picto's groot

5.4 Picto's klein

